

ज्ञानगंगा चरोधरी

यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक स्कूल ऑफ ऑनलाईन लर्निंग

FDP on Design, Develop & Deliver Online/Blended Learning Courses

दि. २९ एप्रिल २०२४ ते ०३ मे २०२४

FDP अहवाल

School of Online Learning मार्फत Design, Develop & Deliver Online/Blended Learning Courses या संदर्भात दि. २९ एप्रिल ते ०३ मे २०२४ या कालावधीत ०५ दिवसीय Faculty Development Program घेण्यात आला. सदर FDP साठी NIEPA, New Delhi येथील प्रो. के. श्रीनिवास, डॉ. अमित गौतम, प्रो. पि. के. मिश्रा तसेच सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठातील मुक्त अध्ययन प्रशालेचे संचालक डॉ. वैभव जाधव हे तज्ञ मार्गदर्शक उपस्थित होते. सदर FDP यश-इन मधील सभागृहात दररोज सकाळी १०:०० ते सायं. ०५:३० वेळेत घेण्यात आला.

तंत्रज्ञानाच्या वापरात अग्रेसर असणाऱ्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाने बदलत्या काळाची गरज ओळखून एक मोठे पाऊल म्हणून दि. 29 एप्रिल ते 03 मे 2024 या कालावधीत भविष्यकालीन शिक्षणाची गरज असणाऱ्या MOOC कोर्सेसच्या विकासासाठी विद्यापीठातील प्राध्यापकांना प्रोत्साहन मिळावे व MOOC विकसनात आपले विद्यापीठ संपूर्ण महाराष्ट्रातून अग्रेसर राहावे, म्हणून MOOC विकसनासंदर्भातील मार्गदर्शनपर ०५ दिवसीय FDP चे आयोजन करण्यात आले होते.

दिवस - ०१

मान्यवरांचा सत्कार

मा. कुलगुरूंचे अभिभाषण

या कार्यक्रमाचा उद्घाटन सोहळा दि. 29 एप्रिल 2024 रोजी सकाळी ठीक १०:०० वाजता आयोजित करण्यात आला होता. उद्घाटन प्रसंगी विद्यापीठाचे मा. कुलगुरू प्रा. संजीव सोनवणे, प्र-कुलगुरू डॉ.

जोगेंद्रसिंग बिसेन, कुलसचिव श्री. दिलीप भरड, स्कूल ऑफ ऑनलाईन लर्निंगच्या संचालक इमरटस प्रो. कविता साळुंके, व्यवस्थापन मंडळाचे सदस्य प्रो. जयदीप निकम, पुणे विभागीय केंद्राचे संचालक प्रो. व्ही. बी. गायकवाड, तज्ञ मार्गदर्शक प्रो. के. श्रीनिवास, विद्यापीठातील सर्व विद्याशाखा, केंद्र व विभागांचे संचालक, प्राध्यापक व शैक्षणिक संयोजक उपस्थित होते.

उद्घाटन प्रसंगी मा. कुलागुरूंनी शिक्षणात तंत्रज्ञानाचा वापर, महास्वयंची नोडल एजन्सी म्हणून विद्यापीठाची झालेली निवड व त्या अनुषंगाने MOOC कोर्सेसचे विकसन करण्यात आपल्या विद्यापीठाची भूमिका कशी महत्त्वाची असणार याचे परिपूर्ण विवेचन करून सर्वांना या प्रशिक्षणाचा लाभ घेऊन जास्तीत जास्त MOOC विकसित करण्याचे आव्हान केले व शुभेच्छा दिल्या.

1) सत्र - ०१ : Teachers' Competencies Building for Online/Blended Teaching and Learning: Step-by-Step Practical Approach by Prof. K. Srinivas-

सदर Faculty Development Program मधील सर्व सत्रे Google Classroom व Google Meet यांच्या माध्यमांतून घेण्यात आली. प्रो. के. श्रीनिवास यांनी मांडलेले मुद्दे पुढीलप्रमाणे होते.

- 1.1 MOOC चा अर्थ, संकल्पना, स्वरूप व Online अध्ययन-अध्यापन प्रक्रियेसाठी आवश्यक वातावरण.
- 1.2 Online Courses विकसनसाठी आवश्यक असणारे Hardware, Softwares & Human Resources.
- 1.3 OER साठी Digital Initiatives of Govt. of India in Higher Education व उपलब्ध असणारी इतर साधने.
- 1.4 Moodle (gnomio), Canvas, Google Classroom, etc. MOOC Delivery Platforms विषयी मार्गदर्शन.
- 1.5 MOOC मध्ये समाविष्ट 04 Quadrants
 - a) E-tutorials
 - b) E-content
 - c) Discussion forum
 - d) Assessment
- 1.6 MOOC विकसनाच्या पायऱ्या खालीलप्रमाणे :
 - a) Course Planning & Designing
 - b) Content (Development & Curation of Content)
 - c) Course Delivery Platforms

- d) Course Transaction
- e) Course Assessment
- f) Course Engagement (Student)
 - Learner Engagement
 - Learner Encouragement
 - Learner Motivation

1.7 Learner Centric Pedagogical Approach (PPP Approach) याबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन केले.

- a) Passion towards the teaching
- b) Patience towards the teaching
- c) Perseverance towards the learner

2) सत्र - ०२ : NEP 2020: ICT Skills & Competencies for Interactive & Personalized Teaching Learning by Prof. K. Srinivas-

प्रो. के. श्रीनिवास यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे -

2.1 २१व्या शतकातील आवश्यक कौशल्ये

- a) Learning & Innovation skills
- b) Critical thinking & problem solving skills
- c) Creativity & Innovation
- d) Communication & Collaboration

2.2 Structure of MOOC.

2.3 02 Weeks Demo MOOC Development संदर्भातील प्रक्रिया व मुद्दे -

- a) Selection of Course Name
- b) Bifurcation in 04 topics
- c) Completion of 1st & 2nd topic in 1st week
- d) Completion of 3rd & 4th topic in 2nd week
- e) Learning Outcomes
- f) Content Creation -
 - Quadrant 01 : Video
 - Quadrant 02 : Texts

2.4 Video Creation साठी OBS Studio या software चा वापर कसा करावा, याचे Hands-on activity सह मार्गदर्शन.

2.5 Supplimentary Video साठी OER चा वापर कसा करावा, यासंदर्भात मार्गदर्शन.

3) सत्र - ०३ आणि ०४ : NEP 2020: Education 4.0 & Pedagogical Design towards Learner Centric Approach by Prof. K. Srinivas-

प्रो. के. श्रीनिवास यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे -

- 3.1 १० मिनिटांच्या Video मध्ये किती Sildes असाव्यात.
- 3.2 Video ची उद्दिष्ट्ये व फलनिष्पत्ती स्पष्ट असावी.
- 3.3 Video मध्ये कोणत्या मुद्द्यांवर भर द्यावा, काय मांडावे, याविषयीची माहिती.
- 3.4 विद्यार्थीकेंद्रित अध्यापनशास्त्रीय दृष्टिकोनावर भर.
- 3.5 Video हा Flexible, adaptable, personalize, engaging, learning suitable environment तयार करणारा असावा.
- 3.6 Video हा Learner Centric Mode ने तयार करावा.
- 3.7 OER वरून घेतलेले Video हे Learner Centric Mode मध्ये Convert करावेत.

Assignment :

Prepare an 02 minutes video lightening your School/Department/University with picture in picture mode (Presenter, Presentation, Narration)

- a) Prepare a reflection spot/interaction spot on preceding content.
- b) After giving 10 seconds pause try to explain the remaining part of the video connecting the reflection question.

- 3.8 प्रो. के. श्रीनिवास यांनी त्यांच्या <https://profkshrinivas.in> या free portal ची माहिती देऊन तसे स्वतःचे portal व website तयार करून Online Learning Resources म्हणून सर्वांसाठी कसे उपलब्ध करता येते, याचे मार्गदर्शन केले.
- 3.9 Youtube Content Dimentions बदल Presentation सह माहिती दिली.
- 3.10 Core & supplementary Text resources हे Google drive मध्ये upload करून त्याच्या लिंक MOOC मध्ये कश्या द्याव्यात, याबाबत मार्गदर्शन केले.
- 3.11 Core & supplementary videos हे Google drive मध्ये upload करून त्याच्या लिंक MOOC मध्ये कश्या द्याव्यात, हे स्पष्ट केले.
- 3.12 Strategies adopted for MOOCs
 - a) Strategies for overall planning
 - b) Strategies for Implementation
- 3.13 Over View of Learning Models

Traditional Model	LCM Model
Lecture demos	Learning dialogue (LeD)
Assignments activities	Learning by Doing (LbD)
Discussion forums	Learner Experience Interactions (LxI)
Additional material	Learner Extension Trajectories (LxT)

- 3.14 Reflection Spot in LeD-
 - a) Logical point: Where learner needs to recollect/reflect/ opine/micro practice

- b) Structural point: Where learner get disengaged with one
- 3.15 MCQ, Fill the blanks, Short answer questions यांचा वापर Reflection Spot साठी कसा करावा याचे प्रात्यक्षिकासह मार्गदर्शन केले.

Assignment :

Prepare an PPT with following points-

- Introduction of School/Dept.
- Website of School/Dept.
- Courses offered
- Best practices
- Reflective questions
- Reflective questions discussion

- 3.16 OBS Studio या Software मध्ये PPT च्या सहाय्याने Interactive video रेकॉर्ड करण्याची सर्व प्रक्रिया प्रात्यक्षिकासह समजावून दिली.
- 3.17 Video तयार केल्यानंतर तो Youtube वर Unlisted म्हणून कसा Save करावा, याचे मार्गदर्शन केले.
- 3.18 Youtube वर Video कसा upload करावा, याचे मार्गदर्शन केले.
- 3.19 <https://gnomio.com> या MOOC Platform पोर्टलवर स्वतःची Website कशी तयार करावी, याचे प्रात्यक्षिकासह मार्गदर्शन केले.
- 3.20 जास्तीत जास्त MOOC कोर्सेस विकसित करण्यासाठी आव्हान केले व शुभेच्छा दिल्या.

प्रो. के. श्रीनिवास यांचे मार्गदर्शन

सर्व सहभागी सभासद

दिवस - ०२

4) सत्र - ०५ आणि ०६ : Developing Learner Centric Video Content for Online/Blended Learning Courses by Prof. K. Srinivas-

प्रो. के. श्रीनिवास यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे :

4.1 पहिल्या दिवसाच्या कार्याचा आढावा घेण्यात आला.

Activities-

- a) PPT मध्ये Interactive Questions विचारून Video तयार करणे.
- b) Normal Video तयार करून Youtube वर upload करणे व Lumi software द्वारे त्यात Quiz add करणे.

4.2 Web links of resources for MOOC Videos:

- a) www.ugcresources.in
- b) www.epgpathshala.in
- c) <https://swayamprabha.gov.in/>
- d) <https://anuvadini.aicte.org/>
- e) <https://bhashini.gov.in/>

Assignment : Hands on activity

- a) Explore the suitable video resources from SWAYAMPBHA.
- b) Explore the UGC e-resources website & check the suitable resources (supplementary video & text) for your MOOC course.
- c) Explore “Anuvadini” AI powered portal & convert one text resource into your preferred language.
- d) Explore 27 courses in 08 languages.

4.3 SWAYAMPBHA पोर्टलवर स्वतःचे account कसे तयार करावे, याची माहिती दिली.

4.4 <https://openai.com/index/chatgpt> पोर्टलवर स्वतःचे account कसे तयार करावे, याची माहिती दिली.

4.5 ChatGPT द्वारे Mind Map व Concept Map कसा तयार करावा, याची प्रात्यक्षिकासह माहिती दिली.

5) सत्र - ०७ आणि ०८ : MOODLE Learning Management System by Prof. K. Srinivas-

प्रो. के. श्रीनिवास यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

5.1 खालील Video Creating Softwares बद्दल सविस्तर माहिती दिली.

- a) Lumi Education - <https://app.lumi.education/>
- b) Edpuzzle - <https://edpuzzle.com/>
- c) AI Chatbot - <https://cloud.google.com/use-cases/ai-chatbot>
- d) AI Chatbot - <https://deepai.org/chat>

5.2 वरील softwares च्या सहाय्याने Video कसे तयार करावेत, याचे प्रात्यक्षिकांसह प्रशिक्षण दिले.

5.3 Video तयार करताना Interaction pause, True or false, MCQ, Fill the blanks असे प्रश्न कसे add करावेत, याचे प्रात्यक्षिकांसह प्रशिक्षण दिले.

- 5.4 Supplementary Video मिळविण्यासाठी उपलब्ध असणाऱ्या खालील संसाधनांची माहिती दिली.
- Digital Initiatives of Govt. of India
 - Digital Initiatives of Govt. of States
 - Digital Depositories on National & International Level
 - OER's (Open Educational Resources)

Assignment :

Create a 05 minute video from Edpuzzle with following details.

- Add 01 MCQ after 02 minutes.
- Add 01 short question after 02 minutes.
- Add note in the end of video.

- 5.5 D-iD या AI powered Video creation tool बद्दल सविस्तर माहिती दिली.
- 5.6 <https://www.d-id.com/> या पोर्टलवर Login करून AI Tool द्वारे Video कसे तयार करावेत, याचे मार्गदर्शन केले.
- 5.7 OBS Studio मध्ये तयार केलेल्या Video ची भाषा Edpuzzle Software मध्ये (Voiceover) द्वारे कशी बदलता येते, याची माहिती दिली.
- 5.8 Types of Learning Management System (LMS)
- Installed LMS
 - Web based LMS
 - SaaS LMS
 - Hosted LMS
 - Free LMS
 - Commercial LMS
- 5.9 Key benefits of LMS
- Centralized Learning
 - Cost Effectiveness
 - Time saving
 - Consistent & standardized training
 - Personalized learning experiences
 - Tracking & reporting
 - Improved performance & productivity
 - Regulatory compliance
 - Scalability
 - Encouraging a learning culture

दोन दिवसांच्या एकूण ०८ सत्रांत प्रो. के. श्रीनावास यांनी MOOC विकसनाबाबत सविस्तर मार्गदर्शन केले व प्रात्यक्षिकांसह माहिती दिली.

दुसऱ्या दिवशी मार्गदर्शन करताना प्रो. के. श्रीनावास

मार्गदर्शक, आयोजक व सर्व सहभागी सभासद

दिवस - ०३

6) सत्र - ०९ आणि १० : Collaborative Learning Tools for Online/ Blended Learning Courses - Canva-Mind mapping-Nearpod by Dr. Amit Gautam-

डॉ. अमित गौतम यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे -

6.1 Most Popular learning management systems

- Canvas
- MOODLE
- Google Classroom
- INSTRUCTURE
- LearnUpon

6.2 www.nearpod.com या पोर्टलवर स्वतःचे Login तयार करून Nearpod या MOOC platform विषयी सविस्तर मार्गदर्शन केले व प्रात्यक्षिकांसह माहिती दिली.

6.3 इतर platforms वर तयार केलेले सर्व material हे Nearpod मध्ये कसे Integrate करता येते, याची माहिती दिली.

6.4 Nearpod मध्ये ZOOM meeting देखील कसे connect करतात, याचे मार्गदर्शन केले.

6.5 Nearpod मध्ये Live Class मध्येसुद्धा Sharing व Learning Resources बदल कसे करता येतात, याचे मार्गदर्शन केले.

6.6 Canvas या MOOC platform विषयी मार्गदर्शन केले.

Activity :

<https://www.instructure.com/canvas> या पोर्टलवर प्रत्येकाने स्वतःचे account तयार करायला लावून या MOOC platform चा प्रत्यक्ष वापर समजावून सांगितला आणि त्यामध्ये उपलब्ध सुविधांची माहिती दिली.

7) सत्र - ११ आणि १२: Generative AI Tools for Interactive Presentations & assessment by Dr. Amit Gautam-

डॉ. अमित गौतम यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

7.1 Mentimeter या Live Assessment Tool विषयी सविस्तर माहिती दिली.

Activity:

<https://www.mentimeter.com/> या पोर्टलवर सर्वाना स्वतःचे account तयार करायला सांगून त्यावर कशा प्रकारे Live Assessment & Periodic Assessment करता येते, हे प्रात्यक्षिकासह समजावून सांगितले.

दिवस - ०४

8) सत्र - १३: Disruptive Technologies in Education (AI, VR, AR, XR) by Dr. Amit Gautam-

डॉ. अमित गौतम यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

8.1 मागील दिवसाच्या कार्याचा आढावा घेण्यात आला.

8.2 Nearpod, Canvas & Mentimeter या Collaborative Learning Tools च्या संदर्भातील Hands-on activities पूर्ण करून घेण्यात आल्या.

दोन दिवसांमध्ये एकूण ०५ सत्रांत डॉ. अमित गौतम यांनी सविस्तर मार्गदर्शन केले व प्रात्यक्षिकांसह माहिती दिली.

9) सत्र - १४: SWAYAM - Four Quadrant Approach by Dr. Vaibhav Jadhav-

डॉ. वैभव जाधव यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

9.1 SWAYAM पोर्टलविषयी खालीलप्रमाणे प्राथमिक माहिती देण्यात आली.

- a) SWAYAM is an indigenous (Made in India) IT Massive Open Online Courses (MOOCs) Platform
- b) Like COURSEERA, Edx
- c) Anyone, Anytime, Anywhere (AAA) Using The IT System.
- d) Massive Open Online Courses (MOOCs) involves online delivery of interactive learning content to large number of people simultaneously.
- e) It allows sharing of best quality education with **AAA**.
- f) **Equity** and **Quality** of education

9.2 Features of SWAYAM

- a) High quality learning experience using multimedia on anytime, anywhere basis.
- b) One-stop web location for interactive e-content for all courses from School to University level.
- c) State of the art system that allows easy access, monitoring and certification.
- d) Peer group interaction and discussion forum to clarify doubts

9.3 Content Creation - National Coordinator

- a) [AICTE](#) (All India Council for Technical Education) National Coordinators'
- b) [NPTEL](#) (National Programme on Technology Enhanced Learning) for Engineering
- c) [UGC](#) (University Grants Commission) for non-technical post-graduation education
- d) [CEC](#) (Consortium for Educational Communication) for under-graduate education
- e) [NCERT](#) (National Council of Educational Research and Training) for school education
- f) [NIOS](#) (National Institute of Open Schooling) for school education
- g) [IGNOU](#) (Indira Gandhi National Open University) for out-of-school students
- h) [IIMB](#) (Indian Institute of Management, Bangalore) for management studies
- i) [NITTTR](#) (National Institute of Technical Teachers Training and Research) for Teacher Training programme

9.4 04 Quadrants in MOOC

- e-tutorial
- e-content
- Discussion forum
- Assessment

9.5 04 Quadrants चा वापर MOOC मध्ये कसा करावा, याची सविस्तर माहिती दिली.

9.6 SWAYAM पोर्टलवर स्वतःचे MOOC Publish करण्यासाठी आवश्यक असणारी सर्व प्रक्रिया सविस्तर स्पष्ट केली.

10) सत्र - १५ आणि १६: Open Educational Resource [OER] for Developing Online Course by Prof. P. K. Mishra-
प्रो. पी. के. मिश्रा यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

10.1 Licensing & using OER for Blended Learning

10.2 Indian copyright act 1957 विषयी मार्गदर्शन केले.

Activity :

Creative Commons Licensing साठी www.creativecommons.org या पोर्टलवर प्रत्येकाने स्वतःचे account तयार करून Creative Commons Licensing करून OER कसे करावेत, याचे प्रशिक्षण दिले.

10.3 Types of Creative Commons Licensing

- Attribution (CC BY)
- Attribution Share alike (CC BY-SA)
- Attribution No-directive (CC BY-ND)
- Attribution Non-commercial (CC BY-NC)
- Attribution Non-commercial Share alike (CC BY-NC-SA)
- Attribution Non-commercial No-directive (CC BY-NC-ND)

डॉ. वैभव जाधव यांचा सत्कार करताना इमरटस प्रो. कविता साळुंके

डॉ. वैभव जाधव मार्गदर्शन करताना

प्रो. पी. के. मिश्रा यांचा सत्कार करताना डॉ. वैभव जाधव

प्रो. पी. के. मिश्रा मार्गदर्शन करताना

दिवस - ०५

11) सत्र - १७: NEP - 2020: Use of Technology in Higher Education by Prof. P. K. Mishra

प्रो. पी. के. मिश्रा यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

11.1 Tactiq : ChatGPT AI Tool या विषयी माहिती दिली.

11.2 <https://tactiq.io/r/transcribing> या पोर्टलच्या सहाय्याने ZOOM व Microsoft Teams मधील Meetings या text मध्ये Trinscribe करून Microsoft word मध्ये कशा convert करता येतात, ते सांगितले.

11.3 National Credit Framework मधील Credit System ची माहिती दिली.

12) सत्र - १८: Google Classroom: A LMS for Delivering Learner-Centric MOOCs by Prof. P. K. Mishra-

प्रो. पी. के. मिश्रा यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

12.1 Corcera, Khan Academy या LMS वरील MOOC चे Certificates हे Credits साठी गृहीत धरले जातील की नाही, याची खात्री नसल्याचे स्पष्ट केले.

Activity :

Google Classroom या MOOC Platform विषयी माहिती देऊन याद्वारे Course कसा सुरु करावा, याचे प्रात्यक्षिकासह प्रशिक्षण दिले.

12.2 Google Classroom, gnomio, canvas हे मोफत MOOC Platform असल्याची माहिती दिली.

12.3 Individual MOOC एकापेक्षा जास्त platform वर upload करता येतात.

Assignment :

Write a demo MOOC topic with following points.

1. MOOC Title
2. Learning outcomes
3. Duration
4. Assessment

13) सत्र - १९ आणि २०: MOODLE Learning Management System by Prof. P. K. Mishra-
प्रो. पी. के. मिश्रा यांच्या या सत्राच्या व्याख्यानातील मुद्दे खालीलप्रमाणे-

13.1 Steps for offering MOOC

- a) Enrolling students
- b) Make announcements
- c) Delivering lectures
- d) Providing reading material
- e) Suggesting resources
- f) Performing activities
- g) Answering quires
- h) Giving assignments
- i) Setting time limits
- j) Grading assignments
- k) Assessing the learners
- l) Preparing a report cards

Activity :

Google Classroom वर MOOC कसे upload करावे, याचे प्रात्यक्षिकासह मार्गदर्शन केले.
Gnomio या MOODLE platform बद्दल प्रात्यक्षिकासह मार्गदर्शन केले.

13.2 www.gnomio.com या पोर्टलवर Help & Support मध्ये MOODLE Docs वरून सर्व प्रक्रिया समजून सांगितली.

अशा प्रकारे सर्व तज्ञ मार्गदर्शकांनी MOOC विकसनासाठी मार्गदर्शक सूचना, आवश्यक असणाऱ्या बाबी, content development, assessment, MOOC platforms, MOOC विकसन प्रक्रिया, MOOC upload करण्याची प्रक्रिया, इ. बाबत प्रात्यक्षिकांसह मार्गदर्शन केले.

सांगता समारोह प्रसंगी मार्गदर्शन करताना मा.कुलगुरू

मा.कुलगुरू यांच्यासह सर्व सहभागी सभासद

सांगता समारोह :

सदर सांगता समारोह दि. 03 मे 2024 रोजी सायं. ठीक ०४:१५ वाजता आयोजित करण्यात आला होता. सांगता समारोह प्रसंगी विद्यापीठाचे मा. कुलगुरू प्रा. संजीव सोनवणे व तज्ञ मार्गदर्शक प्रो. पी. के. मिश्रा, इमरटस प्रो. कविता साळुंके, विद्यापीठातील सर्व विद्याशाखा, केंद्र व विभागांचे संचालक, प्राध्यापक व शैक्षणिक संयोजक उपस्थित होते. मा. कुलगुरू यांनी पाच दिवसातील कार्याचा आढावा घेतला. सर्व सहभागी सभासदांना MOOC ची गरज व जागतिक स्तरावरील शिक्षक होण्यासाठी प्रत्येकाची त्यामध्ये आवश्यक असणारी भूमिका याबद्दल मार्गदर्शन करून सर्वांना गुणवत्तापूर्ण MOOC विकसनासाठी शुभेच्छा दिल्या.

FDP च्या पाच दिवसातील कार्याचा आढावा डॉ. विद्यादेवी बागुल यांनी सादर केला. FDP मध्ये सहभागी सभासदांपैकी डॉ. दयाराम पवार व श्रीमती तेजस्वी कदम यांनी प्रातिनिधिक स्वरूपात अनुभव कथन केले. पाच दिवसांच्या संपूर्ण कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन डॉ. वसुदेव व्ही. राऊत, शैक्षणिक संयोजक, प्रा. राम ताकवले संशोधन केंद्र यांनी केले.

डॉ. वसुदेव व्ही. राऊत
शैक्षणिक संयोजक, प्रो. राम ताकवले रिसर्च सेंटर

इमरटस प्रोफेसर कविता साळुंके
संचालक, स्कूल ऑफ ऑनलाईन लर्निंग आणि
प्रो. राम ताकवले रिसर्च सेंटर

सोबत :

१. कार्यक्रमाचे परिपत्रक,

२. FDP चे वेळापत्रक,
३. उद्घाटन समारंभाचे बॅनर
४. सहभागी सभासदांची यादी,
५. वर्तमान पत्रांतील बातम्यांची कात्रणे
६. FDP चे ०५ दिवसांतील निवडक फोटो

मा. कुलगुरु